

Pestprotocol Fioretticollege Hillegom

Aan iedere leerling en aan elke medewerker moet een veilige leer- en werkomgeving geboden worden.

Vooraf

Onze school ziet, naast het opleiden voor een diploma, het bieden van een veilige en gezellige leer- en werkomgeving als haar belangrijkste taak.

Die veiligheid kan in gevaar komen door fysieke risico's. Daarin voorziet het veiligheidsplan vanuit de Arbo-commissie.

Naast de fysieke veiligheid wil de school zich vooral richten op de sociale veiligheid. Een omgeving creëren waarin iedereen zich gerespecteerd en gewaardeerd weet. Deze basisbegrippen staan onder druk als er sprake is van pesten. Waarbij we onder pesten verstaan het stelselmatig en doelbewust uitsluiten, kwetsen, bedreigen van een of meer leerlingen c.q. medewerkers. In dit document leggen we het accent bij het pesten van en door leerlingen. T.a.v. het pesten van en door medewerkers geldt een analoog beleid.

Hoewel we ons realiseren dat het fenomeen pesten nooit geheel en al uitgeroeid kan worden, - het vindt plaats op elke school, op het werk, bij de sportvereniging e.d. - willen we er als school wel alles aan doen om het zo veel mogelijk te voorkomen of te minimaliseren. Dat verplicht ons er de noodzakelijke aandacht aan te schenken en elke melding serieus te onderzoeken.

Deze notitie is een door bestuur, directie, medezeggenschapsraad, ouderraad en leerlingenraad ondertekende verantwoording van onze inspanningen om een veilige leer- en werkomgeving te realiseren.

Definitie van pesten

Wat is pesten?

We spreken van pesten als een persoon herhaaldelijk en langdurig bedreigd en/of geïntimideerd wordt. Hierbij is sprake van agressief, grensoverschrijdend gedrag dat gewelddadig en/of bedreigend overkomt.

Redenen van pesten

De redenen waarom pesters zich agressief, grensoverschrijdend gedragen zijn verschillend. Er zijn pesters die door middel van pesten indruk willen maken op anderen. Ook wordt er gepest door leerlingen, omdat zij bang zijn dat ze anders zelf gepest gaan worden. Daarnaast wordt er gepest omdat pesten jongeren het gevoel kan geven macht over iemand te krijgen. Tenslotte is er een theorie die er van uitgaat dat leerlingen pesten omdat zij denken dat zij op deze manier een betere positie in een groep kunnen krijgen.

Een klimaat waarin gepest wordt tast het gevoel van veiligheid (binnen een groep) aan. In een school waar gepest wordt kunnen alle leerlingen, docenten en onderwijsondersteunend personeel slachtoffer van pesten worden. Het pestgedrag moet dan ook door iedereen in de school serieus genomen worden.

Het moeilijke van pesten is dat veel van het pestgedrag zich afspeelt op momenten dat dit niet voor andere zichtbaar of hoorbaar is. Hierdoor is het moeilijk om er grip op te krijgen. Maar ook wanneer het pestgedrag wel wordt opgemerkt, vinden de omstanders het nog steeds moeilijk er mee om te gaan.

Binnen een school hebben schoolleiding, docenten, onderwijsondersteunend personeel, leerlingen en ouders de gezamenlijke taak om het pesten tegen te gaan. Binnen deze verantwoordelijkheid moeten de leerlingen het pestgedrag op school bespreekbaar durven te maken en om hulp durven te vragen. De volwassenen moeten hierin oog hebben voor de signalen die de leerling afgeeft en luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren en docenten betekent dit dat zij aandacht hebben voor de sfeer in de groep, dat zij groepsgesprekken houden en dat zij oog hebben voor het individueel functioneren van de leerling. Ook maken zij afspraken met de klas en dragen zij er zorg voor dat deze afspraken worden nagekomen.

Cyberpesten

Digitaal pesten is niet zo onzichtbaar als velen denken. Vaak is het ook in de klas of op school te merken aan de manier waarop iemand behandeld wordt: wordt iemand digitaal gepest, dan wordt hij vaak ook op school gepest. De vormen van pesten lopen meestal door elkaar.

Verschil plagen en pesten

De grens tussen plagen en pesten is diffuus omdat deze voor iedereen verschillend is. Ondanks dat zijn er toch enkele duidelijke verschillen tussen plagen en pesten. Het grootste verschil tussen plagen en pesten is dat plagen incidenteel bij een persoon gebeurt en dat de plager niet het doel heeft om te vernederen of te kwetsen. Bij plagen is er dus geen zondebokfenomeen.

Pesten gebeurt echter wel zeer bewust met als doel om iemand te kleineren en/of te kwetsen.

Vormen van pesten (niet limitatief)

Met woorden:	Iemand vernederen, belachelijk maken uitschelden bedreigen vernederende bijnamen geven en mee aanspreken
Lichamelijk:	Aan kleding trekken, duwen en storren, kleding kapot maken / bekladden schoppen en slaan krabben en haren trekken, wapens gebruiken
Achtervolgen:	Opjagen en hinderlijk achterna lopen, klem zetten/klem rijden opsluiten, in de val laten lopen, digitaal achtervolgen
Uitsluiten:	Negeren en doodzwijgen, niet uitnodigen op feestjes, negeren bij groepsoverdrachten, bewust informatie niet doorgeven
Stelen en vernielen:	Afpakken van kledingstukken, schoolspullen, bekladden van persoonlijke spullen, fiets vernielen of beschadigen

Afpersen: Dwingen om geld of spullen af te geven, dwingen om iets voor de pester te doen

Cyberpesten : Via telefoon of computer; via sms, ping, msn, twitter, hyves etc.

Het verspreiden van negatieve berichten over een persoon of het ongewenst plaatsen van foto of video van de gepeste persoon.

Persoonlijke kenmerken

Het is moeilijk om persoonskenmerken van zowel de pester, de gepeste en de groep eromheen op te schrijven, zonder te generaliseren. Toch is het goed om een beeld te kunnen geven van enkele persoonskenmerken die passend kunnen zijn op één van de rollen. Zo zijn er kenmerken die vaak voorkomen bij pesters. Dit geldt echter ook voor leerlingen die slachtoffer zijn van pesten of van de personen eromheen.

Veel voorkomende kenmerken van de pester:

- Agressief tegenover peers
- Positieve houding ten opzichte van geweld
- Impulsief
- Dominant
- Schat gevolgen van gedrag niet goed in
- Behoefte om te overheersen
- Vijandigheid naar de omgeving
- Weinig invoelingsvermogen
- Positief zelfbeeld
- Fysiek sterker, omringd door sterke vrienden

Veel voorkomende kenmerken van het slachtoffer:

- Zenuwachtig en onzeker in sociale contacten
- Bedachtzaam
- Gevoelig
- Stil, durft niet goed voor zichzelf op te komen
- Neiging om zich terug te trekken
- Negatief/laag zelfbeeld
- Eenzaam
- Lichamelijk zwakker
- Veroorzaakt irritatie en spanning omdat de moraal in de groep niet goed wordt aangevoeld

Veel voorkomende kenmerken van de groep eromheen (verdedigers, buitenstaanders en meelopers):

Kenmerken verdedigers:

- Komen af en toe voor het slachtoffer op
- Zijn populair in de groep
- Worden in de groep aardig gevonden
- Hebben invloed in een groep
- Kunnen helpen om het pesten te stoppen

Kenmerken buitenstaanders:

- Doen niets om het pesten te stoppen, maar pesten ook niet mee
- Merken vaak niet dat er gepest wordt of willen het niet weten
- Durven niets tegen het pesten te doen, omdat ze bang zijn om zelf het slachtoffer van het pesten te worden

Kenmerken meelopers:

- Pesten actief mee, maar beginnen niet met pesten
- Zijn bang om zelf het slachtoffer van pesten te worden
- Denken dat ze populair worden in de groep door hun pestgedrag
- Voelen zich vaak niet schuldig
- Lachen om het gedrag van de pester en de pesterijen, die zij zien gebeuren

Gevolgen van pesten

Wanneer er niet of onvoldoende aandacht aan pesten wordt gegeven kunnen de gevolgen van levenslange duur zijn. Leerlingen kunnen zowel psychische als lichamelijke klachten van het pesten krijgen en er kunnen ingewikkelde en pijnlijke situaties ontstaan. De relaties die binnen de groep zijn ontstaan kunnen ernstig zijn beschadigd, waardoor een slachtoffer van pesten in een isolement komt te staan. Hij voelt zich eenzaam en gekwetst en hoort niet echt meer bij de groep.

Ook binnen de groep kan het pesten grote gevolgen hebben. Er heerst vaak een dreigend en onveilig klimaat. Het wantrouwen onder de groepsleden is groot, waardoor er weinig ruimte is voor openheid en spontaneïteit. Er zijn weinig vriendschappen binnen de groep mogelijk.

Gevolgen voor de gepeste:

- Mindervwaardigheidsgevoel, het gevoel hebben dat ze niets goed doen.
- Eenzaam en alleen voelen
- Vermindering van schoolprestaties
- Schoolangst
- Angst om nieuwe vrienden te maken
- Slapeloosheid, lang wakker liggen
- Sombere gevoelens
- Ontwikkelen van een negatief zelfbeeld

Gevolgen voor de pester:

- Pesters worden soms door de groep buitengesloten
- Pesters zijn vaak niet populair
- Pesters vinden het moeilijk om vrienden te maken

Gevolgen voor de rest van de klas:

- Er is een ongezellige en onveilige sfeer in de klas
- Niveau van de klas gaat omlaag omdat de leerlingen het niet leuk meer vinden in de klas
- Klasgenoten voelen zich schuldig. Ze vinden dat ze iets tegen het pesten zouden moeten doen, maar durven dit niet omdat ze bang zijn zelf gepest te worden.

Het pestprotocol

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school, de leerlingen en de ouders. In dit protocol is vastgelegd dat we het pestgedrag op school niet accepteren en dat we het pesten volgens een vooraf vastgestelde handelwijze gaan aanpakken.

Uitgangspunten van het pestprotocol

Het pestprotocol kan alleen goed in de school functioneren als er aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. De school neemt een actieve houding aan bij het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat, waarbinnen het pesten als een onacceptabel gedrag wordt ervaren.
2. Het pesten moet als een probleem worden gezien door alle betrokken partijen, dat wil zeggen de docenten, het onderwijsondersteunend personeel, de leerlingen en de ouders. Met het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten laten deze betrokken partijen zien dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond het pesten aan te pakken.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten de signalen van pesten kunnen opspijkken.
4. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten duidelijk stelling nemen tegen pesten.
5. De school werkt vanuit lesactiviteiten preventief rondom het thema pesten.
6. De school beschikt over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt.

De vijfsporenaanpak

Met het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten verbindt de school zich met de vijfsporenaanpak. De vijfsporenaanpak heeft de volgende kenmerken:

Verantwoordelijkheid van de school

- De school draagt er zorg voor dat docenten en onderwijsondersteunend personeel over voldoende informatie beschikken over het pesten en het voorkomen en aanpakken van pesten.
- De school werkt aan het creëren van een veilig pedagogisch klimaat, waarbinnen het pesten bespreekbaar kan worden gemaakt.
- Alle medewerkers van de school vervullen een voorbeeldfunctie bij het signaleren en het tegengaan van pesten en pestgedrag.

Het bieden van steun aan het slachtoffer van pesten

- Het pestprobleem wordt altijd serieus genomen.
- Er wordt altijd uitgezocht wat er precies gebeurd is.
- Ouder(s)/verzorger(s) worden van het pestprobleem op de hoogte gebracht.
- Er wordt met het slachtoffer overlegd welke mogelijke oplossingen er zijn.
- Het slachtoffer krijgt hulp aangeboden door de docent, mentor, teamleider, zorgcoördinator, of externe hulpverlener. (o.a. schoolmaatschappelijk werk)

Het bieden van steun aan de pester

- De pester wordt geconfronteerd met zijn (pest)gedrag en de gevolgen hiervan voor het slachtoffer.

- De mentor, teamleider, zorgcoördinator of externe hulpverlener probeert de onderliggende oorzaak van het pesten boven tafel te krijgen.
- De mentor, teamleider, zorgcoördinator, externe hulpverlener wijst de pester op de korte en lange termijn effecten bij het slachtoffer (ontwikkelen empathisch vermogen)
- Het aanbieden van hulp aan de pester, om aan de onderliggende oorzaak van het pesten te werken.

Het betrekken van de groep eromheen bij het pesten

- De mentor bespreekt met de klas het pesten.
- De mentor benoemt de rol van **alle** leerlingen en de rol van de school.
- De mentor bespreekt met de klas de mogelijke oplossingen van het pesten en op welke wijze de situatie kan verbeteren.
- De school draagt er zorg voor dat het thema pesten een vaste plaats krijgt binnen de mentorlessen.

Steun aan ouders

- De school neemt ouders die zich zorgen maken over pesten altijd serieus.
- De school werkt samen met ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft ouders, eventueel met tussenkomst van een externe hulpverlener, adviezen in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- Indien nodig verwijst de school ouders door naar deskundige hulp.

Het voorkomen van pesten

Pesten kan worden voorkomen door het creëren van een respectvolle leer- en werkomgeving (een sociaal veilig schoolklimaat).

Leerlingen en docenten voelen zich met respect behandeld:

- als de ander oprechte interesse toont in wie je bent;
- als je met een open houding benaderd wordt;
- als er naar je geluisterd wordt;
- als je mag zijn zoals je bent; (afkomst, sekse, uiterlijke kenmerken, seksuele geaardheid, religieuze, politieke en maatschappelijke opvattingen vormen samen de kern van iemands identiteit.)
- als je de juiste hulp krijgt wanneer je dat nodig hebt;
- als je betrokken wordt bij een gesprek of het oplossen van een probleem

Basisvoorwaarden

De onderstaande basisvoorwaarden zijn (minimaal) nodig om de kans op respectvolle omgang binnen de school te vergroten:

1. Docenten hebben een voorbeeldfunctie. Zowel in voorbeeldgedrag maar ook in toezichhoudende en corrigerende mate.
2. Iedereen is zich bewust dat een sociaal veilig schoolklimaat een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. Docent/leerlingen informeren over verwachtingen, regels en afspraken m.b.t. respectvolle omgang met elkaar.
3. Sociale veiligheid verdient bij docenten en leerlingen continue aandacht.
Breng sociale veiligheid op jaarlijkse momenten onder de aandacht zowel bij docenten als

leerlingen.

4. Formuleer helder en positief een aantal duidelijke gedragsregels en huisregels.

Door het helder en positief formuleren van interne gedragsregels en afspraken weet iedereen welk gedrag gewenst is, elkaar aanspreken op gedrag gaat hierdoor gemakkelijker.

Preventieve maatregelen

1. Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de schoolregels en de regels die gelden in de klas. Benoem daarbij gewenst i.p.v. ongewenst gedrag.
2. Elke mentor bespreekt begin schooljaar in de mentorles het pestprotocol in zijn/haar klas. Hierbij wordt ook het verschil tussen pesten en plagen besproken. De mentor benoemt duidelijk dat pesten altijd gemeld moet worden bij de docent, mentor of teamleider. Leerlingen ondertekenen het pestprotocol.
3. Op de informatieavonden/ouderavonden wordt er ten minste één keer per schooljaar door de schoolleiding of extern deskundige aandacht aan het pestprotocol of het thema rondom (cyber)pesten besteed.
4. In de mentorlessen wordt op vooraf vastgestelde tijden aandacht besteed aan het thema pesten, inclusief cyberpesten.
5. Indien een mentor of docent er aanleiding toe ziet besteedt hij / zij expliciet aandacht aan pesten of pestgedrag tijdens een groepsgesprek.
6. Van de gesprekken over pesten worden altijd aantekeningen gemaakt in het leerlingvolgsysteem.

Voorbeelden tekst pestprotocol:

Voorbeeld A

1. Heb respect voor het anders zijn van een ander.
2. Geef anderen de mogelijkheid zich aan te sluiten bij activiteiten.
3. Vraag toestemming voor je aan spullen van een ander komt.
4. Noem een ander altijd bij zijn eigen naam.
5. Lach alleen om de leuke/positieve dingen van een ander.
6. Praat met een ander i.p.v. over de ander.
7. Laat elkaar met rust, let op jezelf en je eigen gedrag.
8. Behandel elkaar met respect en blijf van elkaar af.
9. Je accepteert een andere leerling zoals hij of zij is.
10. Als je zelf ruzie hebt, praat het eerst zelf uit. Lukt dat niet, dan meld je dat bij je mentor of docent.
11. Als je vindt dat jijzelf of een andere leerling in de groep gepest wordt, dan vertel je dat aan de docent, mentor of teamleider.
12. Nieuwkomers op school worden goed ontvangen en opgevangen in de groep.

Voorbeeld B

Pest protocol

Soms doen leerlingen heel vervelend.

Ze pesten andere leerlingen.

Gepest worden is niet leuk!

Of vind jij het soms wel leuk om gepest te worden?

Op het Fioreticollege zorgen leerlingen en docenten er samen voor dat er niet gepest wordt.

Pesten = Uitgesloten!

Hierbij verklaar ik, dat ik niet meedoe aan pesten.

Hillegom, 2012

Naam:

Handtekening:

Procedure na een melding van pesten

1. De mentor

- De mentor gaat eerst het gesprek aan met de gepeste leerling en later met de pester. Daarna kan de mentor er voor kiezen de situatie in de klas na te bespreken. Hierbij benoemt de mentor ook de rol van de andere leerlingen. Nadruk van het gesprek ligt op het opkomen voor elkaar en hoe je handelt als je ziet dat er wordt gepest.
 - Met de groep worden afspraken gemaakt over de manier van omgaan met elkaar.
 - De mentor neemt contact op met de ouders van de pester en met de ouders van de gepeste leerling. Zij worden betrokken bij het zoeken van een oplossing.
 - De mentor legt de bovengenoemde gesprekken vast in het leerlingvolgsysteem.
 - De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- De mentor bespreekt in de klas de groepsfeer om het vertrouwen in de groep te herstellen. Hiervoor kan de mentor gebruik maken van lesmateriaal dat op de school aanwezig is.
- De mentor meldt het gedrag van de leerling bij de teamleider wanneer er wordt gepest.

2. De teamleider

- De teamleider kan de rol van de mentor overnemen indien de situatie dreigt te escaleren, of wanneer het pesten het klassenverband overstijgt. Dit zal altijd na overleg tussen de mentor en de teamleider gebeuren.
- De teamleider organiseert een gesprek met de pester en de gepeste. Indien nodig kan de teamleider er voor kiezen om eerst met beiden afzonderlijk te spreken.

- Het doel van het gesprek met teamleider en gepeste is te onderzoeken of de gepeste sociaal onhandig gedrag vertoont. Bij dit gesprek kan de teamleider hulp vragen aan de zorgcoördinator of een externe hulpverlener.
- In het gesprek met de pester is het doel van het gesprek om het pesten te laten stoppen door:
 - o De pester te confronteren met zijn gedrag
 - o De oorzaak van het pestgedrag proberen te achterhalen
 - o Helderheid te geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten
- Indien nodig adviseert de teamleider of de zorgcoördinator de ouders om externe hulp voor de gepeste en/of de pester in te schakelen, met als doel herhaling in de toekomst te voorkomen.
- De teamleider stelt alle betrokken ouders middels een brief op de hoogte indien er sprake is van recidief pestgedrag. In deze brief stelt de teamleider de ouders op de hoogte van het vervolgtraject.
- De teamleider/zorgcoördinator bespreekt de mogelijkheden voor de leerlingen met de ouders.
- De teamleider/zorgcoördinator koppelt alle informatie terug naar de mentoren.
- De teamleider/zorgcoördinator maakt van de gesprekken over pesten aantekeningen in het leerlingvolgsysteem.

3. Het pestproject

Het kan zijn dat de pester in zijn oude pestgedrag vervalt. Wanneer dit het geval is zal de school de pester verplichten om een individueel programma te volgen. Dit programma vindt plaats in de eigen tijd van de pester, buiten de reguliere lestijden van de pester (08:00 tot 17:00 uur maatregel). Doel van het programma is de pester te leren reflecteren op zijn pestgedrag en de gevolgen die hij/zij hiermee aanricht bij het slachtoffer. De ouders worden van het te volgen pestproject op de hoogte gesteld en krijgen vooraf van de school te horen op welke wijze aan het pestproject invulling wordt gegeven.

4. Schorsing

Wanneer het gevolgde pestproject geen blijvende vruchten afwerpt wordt de betreffende leerling voor één dag geschorst. Als de leerling daarna pestgedrag blijft vertonen schorst een directie lid de pestende leerling langer dan een dag. De maximale schorsing is vijf dagen. Deze kan daarna eventueel worden verlengd met nog eens vijf dagen.

5. Verwijdering

Indien een leerling, ondanks alle inspanningen en hulp blijft volharden in zijn of haar pestgedrag, dan zijn er geen perspectieven meer tot veranderingen van dit gedrag. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid nemen voor het pestgedrag van deze leerling en verkliest in dat geval de veiligheid van de andere leerlingen boven het belang van de pester. Er is dan geen andere mogelijkheid meer dan de pester van de school te verwijderen. Hierbij zal de school zich houden aan de geldende regels en zoeken naar een passend schooltraject voor de pestende leerling.

Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten

Het Nationaal onderwijsprotocol tegen Pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij leerlingen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van de leerlingen te verbeteren.

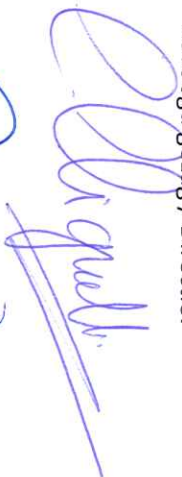
De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (+ 375.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (+ 56.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van kinderen en jongeren, in het bijzonder door de leraren en door de ouders.
2. Het bevoegd gezag en directie gaan, om een passend en afdoend antwoord te vinden op het pestprobleem, uit van een zo goed mogelijke samenwerking tussen leraren, ouders en leerlingen, gebaseerd op afgesproken beleid dat gericht is op samenwerking.
3. Onze school wenst een samenwerking, zoals bedoeld onder punt 2., ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en te onderhouden.
4. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:
 - het werken met de 'vijfsporenaanpak';
 - het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het pestprobleem;
 - het bewust maken en bewust houden van de (levenslange) gevolgen van pesten;
 - een gerichte voorlichting over de preventie en de aanpak van het pesten aan alle ouders, werknemers en leerlingen van de school;
 - het zorgen voor een voor iedere aan de school verbonden persoon toegankelijke, actuele informatie over het pestprobleem, met als speciaal aandachtspunt informatie voor de leerlingen;
 - het beschikbaar stellen van geld waarmee de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen, activiteiten voor ouders, de aanschaf van boeken en andere informatie wordt bekostigd;
 - het invoeren van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem op school, zodat probleemgedrag bij leerlingen zo vroeg mogelijk kan worden onderkend en tegengegaan.
5. De ondertekenaars verklaren zich in principe bereid tot deelname aan een periodieke zelfevaluatie binnen een door de medezeggenschapraad vastgestelde termijn.
6. Als het protocol is ondertekend, wordt een kopie op een duidelijk zichtbare plaats opgehangen in de school. De tekst van het protocol wordt bekend gemaakt via de schoolgids en website van de school.
7. Het bevoegd gezag en de directie zorgen er verder voor dat naar aanleiding van de ondertekening van dit protocol het in deze notitie geformuleerde beleid tegen het pesten wordt gerealiseerd.

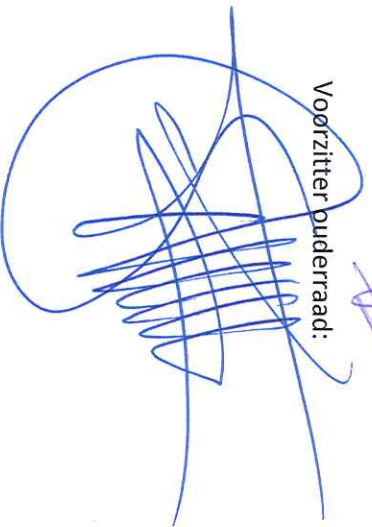
Naam en plaats van de school: Fioreticollege Hillegom

Getekend namens:

Bevoegd gezag / Directie:

Voorzitter ouderraad:

Voorzitter medezeggenschapsraad:

Voorzitter leerlingenraad: